

РАФИГ ЛУСИФОГЛУ



Հստիւրճ
ԿՈՇԱՅԵՍԻ

Рафиг Јусифоғлу



ХАТИРƏ КƏЧАВƏСИ

БАКЫ «ЕЛМ» НƏШРИЈАТЫ. 1999

Редактору

Филологика элмләри доктору

Мәһәррәм Гасымлы

Рафиг Јусифоглу.

«Хатирә кәчавәси». Баки, «ЕЛМ» нәшријаты, 1999, сәһ. 472.

Көркәмди Азәрбајҗан шаири, танинмиш алим Рафиг Јусифоглу «Јурдум-јуван», «Әтирли дүжалар», «Очак јери», «Ајлы чыгыр», «Гәм карваны», «Гәсрәт көчү», «Сладкиј дожд» адлы ше'рләр, «Байлар гатары» адлы нәср, «Дәдә Горгуд» адлы комиклар китабынын XX эср Азәрбајҗан поемасынын јарадычылыг хусусијәтләриндән бәбә елән «Азәрбајҗан поемасы: ахтарышлар, перспективлар» монографиясынын мүаллифидир. Онуң «Хатирә кәчавәси» адлы јени китабында танинмиш бир нәслиң әмүр јолундан сөһбәт ачылыр. Китабда мүаллифин еәм-публицистик дүшүнчәләринә, һабелә онуң јарадычылыгы һаггында јазылмыш мәгаләләрә кениш јер ајрылмышдыр. Тоңлуғун сөн бөлмәсиндә көрәнли тәләм сәһибләриниң, мүаллифин, онуң достларынын башына кәлән мәзәли әһвалатлар верилмишдир.

ISBN 5—8065—1060—8

Р 4603000000—870
655 (07)—99 Грифли нәшр

© «ЕЛМ» нәшријаты, 1999

дүңянын гэмнинин... Чүнки Аллаһын үзүнө ағ олмуш дүңяны жал-
выз гэмни, кэдэрин сүју илэ јујуб тэмизлэмөк оларды.

Мөндөн өтрү Рафиг Јусифоғлу дүңянын өн тэмиз, өн саф сө-
зүдү. Вә хардаса мәнә јенә дә елэ кәлир ки, сөзүн индики овгаты
илэ шаирин овгаты бир балача ејинјјөт тәшкил едир. Бу нисан вә
сөз чохлуғунун ичиндә өзүнә вә сөзүнә чәкилмәк дүјүсү ону тәрк
етмир. Белә олдуғу һалда сөзүн Рафигдөн, Рафигин сөздөн башга
досту галмыр. Бу чүр овгатда «Гәм карваны» поемасы илэ сөзүн
гәмли карванына гошулан Рафиг Јусифоғлу дүңјаја үмидлэ вә
һәм дә дејәрдим ки, кәдәрли бир үмидлэ бахыр. Шаир илаһи сө-
зүн һимајәсиндәдир. Онун күчүнә инаныр. Натамамлыг комплек-
синдә ағыр-ағыр нәфәс алаң дүңјада көңлүндә ичин-ичин кәздир-
дији сөзү горха-горха дејир. Анчаг гәлбиндә көзөрән кизли бир
ниам дејир ки, «үрәјиндә севки оду оланларын һичран гаранлы-
ғында азмаг» горхусу јохдур.

Фүзули илэ данышан Рафиг Јусифоғлу әслиндә Фүзулинин
данышдығы дүңја илэ данышыр. Бир аз кизли, бир аз дә әркјана.
Севкинин, мәнәббәтнин, һичранын, һәсрәтин гајғысы илэ әһәтә
олунур. Вүсалсыз мәнәббәт кирдабында әлләри көјләрә ачылы
галыр...

«Гәм карваны» илкинлијә доғру башланан јолду. Рафиг бу
јолла кедән ите'дадлы гәләм сәһибләриндәндир.

«Гәм карваны» һәм дә бу күнүмүздән дүңәнимизә, дүңәнимиз-
дән сабаһымыза доғру узанан вә сәвдалы көнүлләри нурланды-
рай гәм ишығыдыр.

Бу «карван»ын өнүндә даһи Фүзулинин өлмәз руһу вә бу руһла
јүкләниш улу сөзүн кәдәрли кәчавәси арам-арам, фикирли-фи-
кирли јол кедир. Вә сән демә јүкү гәмли бу карван дүңянын лап
о башындан кәлирмиш...

Баһадыр ШӘФИ.

«Бакса» гәзети, 3 апрел 1998-чи ил.

ҺӘСРӘТИН КӘДӘР РӘНКИ ИЛӘ ЈОҒРУЛАН АЈ ИШЫҒЫ

...Көрпә дағ чајынын ичиндә кечәләјән Ај, биллур шәһә бата-
бата ширин јуху көрән дағлар, дамчыларын сәсиндән ајиз тәк си-
нан сүкүт, чичәјин шәһли көзүндә бардаш гуран Ај ишығы, уча
дағ, тәһһа ағач... бир дә ки, доғма һәјәтдә, јағы әһәтәсиндә зәң-
чирдә галан вә һирсиндән алчалдылмыш гејрәтини кәмирән птин
јалғыз улартысы, ичарисиндә ғырылыб галан азадлыг јанғысы,
хардаса ајры бир ма'нада башга бир заманда нисанлара көрпү
олан точа көтүјүн ичиндә көјнәјән јарпагла, көзләриндә тумур-
чуг-тумурчуг киләләнән јашла бирләшиб тәһһазлыг вә гәриблик
дүјүләры илэ өзүнүн поетик дүңјасына чәкилән достум Рафигин
шә ријјәтинин, поезијасынын әсас рәнкләринә чеврилиб.

Поэзия дүшүнчөдөн кәнардыр, поэзия табиятдәр, поэзия нисанын өзүнә о гәдәр дә балл олмайан дүгүлардыр. Поэзиядан јазмаг мүмкүн дејил, поэзияны јалыыз нисә етмәк олур, табияти нисә едән кими. Рафиг Јусифоглу табияти дүјур, јаздыглары јалыыз дүјдугларыдыр. Болкә она керәдир ки, онун сөзә чеврилән дүј-гулары олучуја садәчә бир образ кими јох, табиятни өзү гәдәр догма кәлир.

Чәманда кәзман үчүн
Мәни чагыр кечәләр.
Күлләрин јухусуна
Јагыш јагыр кечәләр.
Јагыш һәгма охујур,
Лал олмушан һәратдән,
Адым сәсләри кәлир
Елә бил ки, һәјәтдән.
Дәмләларын сәсиндән
Ајна тәк сәһәр сүкүт.
Јагыш ајатларидән
Чәлләри кәлир булуд.
Јагышын гәдәмини
Чәман әнүр севинчәк.
Онун кәздәни јердә
Тәндәһәнар һа күд-чичәк!

Кечәнин дәрнелинә ениб күд јухусуна мейман олмаг вә нәг-мә охујан јагышы һәдләмәкдән дојмамаг:

О булуд бахын бир,
Дову һахшан-һахшдыр.
О булуд бир булбулуд,
Нәсмәләри јагышдыр.

Рафигни јазыларынын ушаглар үчүн нәзәрдә тутулдуғуну сөј-дәјәнләр јанышлар. Онун шәрләри ушаг гәлби кими садә вә дуру олан ана табиятни әүмүмәсидир. Бир вахтлар шәһәр һај-күјүндән бу әүмүмәјә сары гәчиб кетмәк арзусунда олан ша-рин, јазыглар олсун ки, итирдјимиз о узатлыгда бу күн нә сығын-мага тәһһа ағачы, нә дә ки дярманмага уча дағы гәлиб. Шәр-ләринин бириндә белә дејир Рафиг:

Урајим алашлар доғләра сары,
Дејәсан, дејәсан јухум чин олуб.
Кедирам, кедирам үзү јухары,
Бир көрәс дег чаји баләддин олуб.
Бојланиб бахырлар үрәк мараллар,
Бәстреман башинда дөрд гөңчәләјиб
Бу чајин сујунда јагыш вар, Алаш,
Бу чајин ичиндә Ај кечәләјиб.
Сыхми көңүлүзү булудлар кими,
Аманли, гәјмайан соғласын бу чај!
Сиз онун ичиндә гәзиз табрами,
Севинсин үстүндә сиз олсин бу чәј!

Тәбиәт үчүн дарыхан вә бизи зәриф дүјгулары илә һајачан-лаңдыран Рафигни поэзиясына һәсрәтин кәдәр рәнки дә әләвә олунуб.

Көј үзүндән әүлмәти јара-јара кәлән Ај ишығы бу һәсрәтә га-рышыб руһумуза ишләјир. Бәдирләниш ај угурдур. Рафигни поэзиясында вә һәјәтдә арзуларынын чин олачағыны ону јара-дичылығы боју тәк бурахмајан Ај образында чәмләнән ишығым бир гүввә дејир, өзү дә инадла. Рафиг Јусифоглу буна инаныр вә бизн дә инадырыр...

Баһадыр ШӘФИ.

ӘСКӘРЛИК ДОСТЛАРЫМЫН КИТАБЛАРЫ

Бу јахынларда мәнә автограф јазылмыш ики тәзә китаб кәндә-рибләр. Бирини Сумгајытдан Рафиг Јусифоглу јоллајыб, о бирини Кәнчәдән Мәммәд Алим. һәр ики шаирин автографы «Унудулмаз әскәрлик јолдашым Мәзәһир Сүләјманзадәјә» сөзләри илә баш-лајыр. Белә, мән Рафиг Јусифоглу вә Мәммәд Алимлә әскәр јол-дашы олмушам. һәр көрүшүмүздә, әлбәттә, сәһбәт шәр дән, сә-нитдән, јарадычылыгдан дүшәрдә. Инди машаллаһ, онларын һә-рәси беш-он санбаллы китабын мүәллифидир, ән башлычасы исә хәлг арасында адлары һөрмәтлә чәкилир вә мән дә бунунда бағлы ифтихар нисәи дүјүрам. Шәхси китабханамда әскәр достларымын китаблары хүсуси јер тутур. Ара-сыра онлары вәргәләјир, өтән күнләри, тәғрибән 25 ил әввәли хатырлајырам. Марағлы, роман-тика илә, арзуларла долу бир әскәр һәјәти кечирәрдик. Әзү дә һарада? Инди дүшмән јувасына чеврилән Јереванда. Амма о за-ман орада Ч. Чаббарлы адына Азәрбајҗан Дәваләт Драм театры-нын тамашаларына бахардыг, имзамыз «Совет Ермәнистаны» гә-зетинин сәһифәлариндән дүшмәздә, сәсимиз тәз-тәз Јереван ра-диосунун Азәрбајҗан дилиндә верилишләр программындан кәләр-ди. Тәз-тәз өмрүнү Азәрбајҗан әдәбијјатынын тәрчүмәсинә вә та-биятинә һәср оләнмиш Олег Хачунсун тонағы олардыг. Јереванда о гәдәр Азәрбајҗанлы јашајырды ки, биз өзүмүзү гәтијјән гүр-бәтдә нисә етмирдик.

Нә исә...

Рафиг Јусифоглунун «Гәм карваны» китабы «Сумгајыт» нәш-ријјатында бурахылиб. Әввәлләр нәшр олунан «Јурдум-јувам», «Әтирли дүјмәләр», «Омаг јери», «Ајлы чыгыр» китаблары кими «Гәм карваны» да дигәти чәлб едиб. Нечә дејәрләр, әдәби аләм-дә һадисә кими гижмәтләндирилиб. «Гәм карваны» даһи Фүзулијә